

Sisällys

Turun kaupunkiseudun MAL-sopimus 2020-2023	2
1 Yleiset asiat	2
1.1 Sopijaosapuolet	2
1.2 Sopimuksen tarkoitus ja lähtökohdat.....	2
1.3 Sopimuksen tavoitteet	2
2 Kestävä ja vähähiilinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä	3
2.1 Viihtyisä ja vetovoimainen jalankulku- ja pyöräilykaupunki (kaikissa taajamissa).....	3
2.2 Palveleva joukkoliikennekaupunki	4
2.3 Kestävä autoliikenne ja sujuvat elinkeinoelämän kuljetukset.....	5
3 Asuminen ja elinympäristön laatu	6
3.1 Elinvoimainen ja houkutteleva kaupunkiseutu	6
4 Seudun elinvoimaisuus.....	7
4.1 Kilpailukykyinen Turun kaupunkiseutu osana Etelä-Suomen kestävää asunto- ja työmarkkina- aluetta.....	7
5 Muut sopimuksen toteuttamiseen kannalta tärkeät valtion toimenpiteet	8
6 Toimenpiteet vuoden 2023 jälkeen.....	8
7 Voimassaolo.....	8
8 Seuranta	8

LUONNOS

13.6.2019

Turun kaupunkiseudun MAL-sopimusluonnos 2020–2023

1 Yleiset asiat

1.1 Sopijaosapuolet

Valtio: Ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Väylävirasto, Traficom, Liikenne- ja viestintävirasto, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus), Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA).

Turun kaupunkiseudun kunnat: Aura, Kaarina, Lieto, Masku, Mynämäki, Naantali, Nousiainen, Paimio, Parainen, Raisio, Rusko, Sauvo ja Turku

Kuntayhtymät: Varsinais-Suomen liitto on osallistunut sopimuksen valmisteluun ja neuvotteluihin.

Sopijaosapuolet sitoutuvat yhdessä edistämään sopimuksen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista.

1.2 Sopimuksen tarkoitus ja lähtökohdat

Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimus (jäljempänä MAL-sopimus) perustuu Turun kaupunkiseudun 13 kunnan ja valtion yhteiseen tahtotilaan seudun kehittämistä. Sopimuksen tarkoituksena on vahvistaa kuntien keskinäistä yhteistyötä ja suunnitteluyhteistyön jatkuvuutta, kumppanuutta seudun kuntien ja valtion välillä sekä osapuolten yhteistä sitoutumista seudun kehittämistä koskeviin tavoitteisiin ja niiden edellyttämiin toimenpiteisiin. Sopimuksen tarkoitus on varautua pitkäjänteiseen kehitykseen ja tarvittaessa voimistamiseen tulevilla sopimuskausilla.

Sopimuksen tavoitteena on luoda edellytykset seudullisesti tarvetta vastaavalle monipuoliselle asuntotarjonnalle ja asuntotuotannolle sekä liikennejärjestelmän ja -investointien ja maankäytön paremmalle yhteensovittamiselle. Tavoitteena on edistää vähähiilistä ja kestävästä yhdyskuntarakennetta ja sitä tukevaa liikennejärjestelmää ilmastomuutoksen torjumiseksi, sekä mahdollistaa sujuva arki, työmarkkinoiden toimivuus ja elinkeinoelämän elinvoimaisuus. Tässä sopimuksessa määritellään sopimuskauden 2020–2023 toimenpiteet, joilla kehitys Turun kaupunkiseudulla myös pidemmällä tähtäyksellä pysyy tavoitteiden edellyttämällä uralla.

Sopimukseen on sisällytetty vain keskeisimmät, vaikuttavimmat ja kuntien keskinäistä ja/tai kuntien ja valtion yhteistyötä edellyttävät maankäyttöä, asumista ja liikennejärjestelmän kehittämistä koskevat toimenpiteet.

1.3 Sopimuksen tavoitteet

Turun seudun MAL-sopimuksen 2020–23 keskeisiä valtakunnallisia lähtökohtia ovat:

- Antti Rinteen hallitusohjelmassa (6.6.2019) esitetyt maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevat tavoitteet ja toimenpiteet
- kansainväliset ilmasopimukset ja niiden perusteella laaditut Kansallinen energia- ja ilmastostrategia ja keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma (KAISU)
- eduskunnan kirjelmä asuntopolitiikan kehittämiskohteista (EK 26/2018 vp – O 61/2016 vp) tarkastusvaliokunnan mietinnön pohjalta
- valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.

Suomi on sitoutunut vähentämään CO₂ -päästöjään kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Kansallisesti päästövähennystavoitteet on kohdistettu eri sektoreille siten, että liikenteen päästöjä tulee vähentää 50 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasosta.

Valtakunnallisen liikennejärjestelmän kehittämistä koskevia tavoitteita sekä niitä toteuttavia valtion ja kuntien toimenpiteitä selvitetään ja tarkastellaan kaksitoista vuotisen valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelussa vuoden 2019 aikana. Suunnitelma toimii keskeisenä lähtökohtana myös MAL-sopimusten liikennejärjestelmää koskeville tavoitteille ja toimenpiteille.

MAL-sopimuksen toimenpiteillä konkretisoidaan Turun kaupunkiseudun rakennemallin 2035, seudullisen liikennejärjestelmäsuunnitelman ja kansallisten ilmastotavoitteiden toteuttamista, joiden mukaisesti liikenteen päästöjä Turun kaupunkiseudulla tulisi vähentää 50 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasosta. Lähtökohtana ovat lisäksi Varsinais-Suomen maakuntakaava, kuntien oikeusvaikutteiset kaavat sekä kuntien ilmastostrategiat.

Tämän sopimuksen lähtökohtana on lisäksi Turun kaupunkiseudulla voimassaolevan MAL-sopimuksen 2016–19 (sekä sitä edeltäneen MAL-aiesopimuksen 2012–2015) toimenpiteiden toteutuminen. Yhteenvedo edellisten sopimusten keskeisten toimenpiteiden toteutumisen seurantatiedoista on esitetty tämän sopimuksen liitteessä xx.

Seudun liikennejärjestelmän osalta lähtökohtana on, että seuraavat jo aiemmin päätetyt tai rakenteilla olevat hankkeet toteutuvat tai niiden toteutuminen etenee sopimuskauden aikana.

2 Kestävä ja vähähiilinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä

Tavoite: Viihtyisä ja vetovoimainen jalankulku- ja pyöräilykaupunki (kaikissa taajamissa), jossa maankäyttöä suunnataan kävely-, pyöräily- ja joukkoliikennevyöhykkeille alueiden ominaispiirteitä vahvistamalla. Energia- ja ilmastostrategian mukaisesti henkilöautosuorituksen kasvun tulisi kääntyä laskuun (kaupunkiseuduilla) vuoteen 2025 mennessä ja kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen matkamäärien tulisi kasvaa merkittävästi vuoteen 2030 mennessä. Koko seudun tavoite kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen kulkumuoto-osuudeksi on vuonna 2030 40 % ja Turun kaupungin 66 %. Lisäksi MAL -sopimuksen tavoitteena on Turun seudun liikenteen päästöjen vähentäminen vähintään valtakunnallisen tavoitteen mukaisesti 50 %:lla vuoteen 2030 mennessä.

2.1 Viihtyisä ja vetovoimainen jalankulku- ja pyöräilykaupunki (kaikissa taajamissa)

Tavoite: Kunnat painottavat maankäytön suunnittelussa ja toteutuksessa maakuntakaavan kaupunki-/taajamatoimintojen kehittämisen kohdealueiden kehittämistä ja täydennysrakentamista. Kaupunkiseudun yhdyskuntarakennetta tiivistetään ohjaamalla asumista, työpaikkoja ja palveluja kävely- ja pyöräilyvyöhykkeille sekä joukkoliikennevyöhykkeelle alueiden ominaispiirteitä vahvistamalla.

Kestävien kulkutapojen kulkumuoto-osuutta pyritään kasvattamaan edistämällä kävely- ja pyöräilyedellytyksiä ja parantamalla kaupunkiympäristöjä jalankulku- ja pyöräily-ystävällisemmiksi. Huolehditaan siitä, että asuin- ja työpaikka-alueille toteutetaan toimivat jalankulku- ja pyöräily-yhteydet. Kunnat panostavat jalankulkuvyöhykkeillä ympäristön laatuun tavoitteenaan eri ihmisryhmät huomioivat, johdonmukaiset, turvalliset ja helposti hahmotettavat väylät. Lähiympäristön laadulla tuetaan kestäviä liikennevalintoja. Maankäyttöä ja palveluverkkoa kehitetään tasapainoisesti lähipalveluiden turvaamiseksi. Kaupunkiseudun vetovoimaisuutta parannetaan tarjoamalla riittävästi monipuolisia asumismahdollisuuksia erilaisissa ympäristöissä.

1. Kunnat suuntaavat 80 % uusien asemakaavojen asuinkerrosalasta maakuntakaavan kaupunki-/taajamatoimintojen kehittämisen kohdealueille.
2. Kaupunkiseudulla määritellään seudun priorisoitavat kävelyn ja pyöräilyn alueet ja niiden kehittämisperiaatteet ottaen huomioon mm. ympäristön laatu, turvallisuusnäkökulma ja viherympäristön rakenteet. Jatketaan pyöräilyn pääreittien puuttuvien osuuksien sekä nykyisten pääreittien parantamisen suunnittelua ja toteuttamista tällä MAL-sopimuskaudella. Jatketaan pyöräilyn pääreittien opastussuunnitelman toteuttamista.
3. Toteutetaan jalankulun ja pyöräilyn sähköinen seurantajärjestelmä.

4. Valtio osoittaa Turun kaupunkiseudun kunnille rahoitusta pieniin kustannustehokkaisiin liikennehankkeisiin (ns. MAL-raha) sopimuskaudella yhteensä x milj. euroa ja edellyttää kuntien käytävän vastaavan summan. MAL-rahoitus kohdistetaan Turun seudun (rakennemallialueen) liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden mukaisiin toimenpiteisiin, jotka parantavat erityisesti joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä sekä liikenneturvallisuutta. Rahoitusta kohdennetaan ja toimenpiteet priorisoidaan jatkuvassa liikennejärjestelmätyössä sovittavalla tavalla kuntien, Väyläviraston ja ELY-keskuksen yhteistyönä siten, että valtion rahoitus on käytettävissä vuosina 2020–2023. Kunnat voivat kohdentaa oman vastinrahoituksensa myös katuverkolle toteutettaviin hankkeisiin.
5. Selvitetään kaupunkipyöräalueen laajentamista Turussa ja seudullisesti.
6. Laaditaan pyöräpysäköinnin ohjeistus ja edistetään erilaisten esimerkkikohteiden toteutumista mm. suurilla työpaikoilla ja liityntäpysäköintialueilla.
7. Parannetaan talvipyöräilyn edellytyksiä sovitulla laatuikäytävillä.
8. Kehitetään Turun seudun liikenteen reaaliaikainen liikenne- ja liikkumisalusta, jolla voidaan parantaa häiriötilanteiden viestintää ja ohjeistusta sekä huomioida yhteiskäyttöisten laitteiden vaatimukset.
9. Kunnat huolehtivat palvelujen ja työpaikkojen säilymisestä ja lisäämisestä jalankulku- ja pyöräilyvyöhykkeillä sekä joukkoliikenteen solmukohdissa.
10. Toimivan palveluverkon turvaamiseksi varmistetaan, että sijainniltaan hyvin saavutettavilla paikoilla on tarjolla riittävästi päiväkotij- ja koulutontteja. Vahvistetaan kuntien välisen yhteistyön edellytyksiä toteuttamalla yhteinen palvelupisteaineiston ylläpitotyökalu.

2.2 Palveleva joukkoliikennekaupunki

Tavoite: Tehokkaasti toimivien joukkoliikennekäytävien vahvistamiseksi asumista, työpaikkoja ja palveluja ohjataan joukkoliikennevyöhykkeille. Joukkoliikennejärjestelmää kehitetään monipuolisemmaksi matkustajan näkökulma vahvasti huomioiden. Joukkoliikenteen kulkutapaosuutta pyritään kasvattamaan koko seudulla parantamalla sen palvelutasoa ja kilpailukykyä.

11. Kunnat vahvistavat joukkoliikennekaupunkia kohdentamalla kasvua ja palveluja kaupunkikehittämisen edistämiseksi asemanseuduille ja vaikuttavimmille joukkoliikennevyöhykkeillä oleville taajamatoimintojen alueille (raitiotie-/superbussi- ja runkobussilinjoihin tukeutuvat alueet sekä maakuntakaavan kaupunkikehittämisen kohdealueet). Sujuvat joukkoliikennejärjestelyt otetaan lähtökohdaksi liikenne- ja maankäyttösuunnitelmissa.
12. Runkobussilinjasto toteutetaan vuonna 2021, jossa yhteydessä uusitaan reitit ja vuorovälit. Uudistetaan pysäkkejä ja toteutetaan joukkoliikennekaistoja sekä valoetuksia tarvittaessa myös muualla kuin runkolinjoilla. Selvitetään Föolidatan analysointien avulla liikenteen sujuvoittamiskohteet.
13. Ruuhka-aikoihin lisätään nopeita suoria vuoroja Turku-Naantali, Turku-Parainen ja Turku-Aura -osuuksilla. Kupittaa alue kytketään nykyistä paremmin seudun joukkoliikenteeseen mm. Turku-Parainen -linjan ja markkinaehtoisien liikenteen osalta.
14. Laaditaan joukkoliikenteen vaihtopaikkojen kokonaisvisio. Toteutetaan runkoliikenteen/ELY-liikenteen vaihtopysäkkejä (maankäyttö ja liikenteen suunnittelu). Jatketaan mahdollisuuksien

mukaan muiden pysäkkien parantamista. Jatketaan joukkoliikenteen pysäkki-informaatiojärjestelmien kehittämistä.

15. Liityntäpysäköintiä (pp ja auto) kehitetään erityisesti rautatie- ja linja-autoasemilla (mm. matkakeskus) sekä seuturunkolinjojen päissä, taajamissa ja vaihtopaikoilla. Valitaan kehityskohteet ja toteutetaan niitä vaiheittain.
16. Edistetään älyliikenteen pilottihankkeita (älyföri SmartWise-hanke, robottibussi Kupittaaalle) ja runkobussijärjestelmää tukevan älykkään syöttöliikenteen edellytysten selvittämistä.
17. Valtio osoittaa 30 %:n avustuksen raitiotien/superbussin investointeihin ja tarvittaviin arkeologisiin kaivauksiin. Valtio sitoutuu kasvattamaan perinteistä kaupunkiseudun joukkoliikennerahoitusta
18. Seudun ja Turun kulkumuotojakaumatavoitteen saavuttamiseksi laaditaan erillinen toimenpideohjelma.
19. Selvitetään ja otetaan mahdollisuuksien mukaan käyttöön toimivalta-alueilla (ELY, Föli) yhteensopiva lippu. Otetaan käyttöön mobiililippu ELY-liikenteeseen.

2.3 Kestävä autoliikenne ja sujuvat elinkeinoelämän kuljetukset

Tavoite: Uusien, puhtaiden energialähteiden lataus- ja jakeluverkostoja laajennetaan kaupunkiseudulla. Lisäksi pyritään edistämään uusia, päästöttömiä liikennemuotoja ja logistiikkaratkaisuja. Seudun pääväylien ja pääliikenneyhteyksien toimivuus varmistetaan. Kaupunkiseudun liikenteenhallinnan yhteistyötä lisätään. Kestävän liikkumisen huomioimisen tulee olla osa kuntien ja valtion maankäytön ja liikenteen suunnittelua.

20. Kunnat tukevat puhtaisiin energialähteisiin siirtymistä pysäköintipolitiikallaan. Kehitetään älypysäköintiä.
21. Kunnat ja valtio pyrkivät siirtymään ajoneuvokannassaan sähkö- ja biopolttoainekäyttöisiin ajoneuvoihin sekä hankinnoissaan vähäpäästöisempään kalustoon.
22. Laaditaan yleissuunnitelma sähköautojen latausverkon laajenemismahdollisuuksista yleisille alueille.
23. Kehitetään uusia toimintatapoja keskusta-alueiden jakelun järjestämiseen yhteistyössä alan yritysten kanssa.
24. E18 Turun Kehätie (myös TP 43): Kausela-Kirismäki 2. vaihe toteuttaminen 2019–2020, Raision keskusta ts valmistuu 2020, toteuttaminen 2022-, Naantali-Raisio ts 2019/2020–2022, toteuttaminen 2024-
25. Mt 185 Naantalintie Raisio-Turku: Pernon ja Ihalan etl:ien parantamisen toteutus 2019–2020
26. Vt 9 (4-kaistaistaminen Lieto-Aura, Auran eritasoliittymä, Kuuskoski-Jalkala ohituskaistat): ts valmis nelikaistaistuksen osalta v. 2020, ohituskaistoista v. 2021 ja Auran etl:sta v. 2023
27. Saaristotien (Paraistenväylän) ja Kaarinantien parantaminen: Kirjalansalmen ja Hessundinsalmen siltojen ts valmistuu 2020–2021, Kaarinan läntinen ohitus ys hyväksytty, ts aloitus 2020, Kaarinantien parantamisen kehittämisselvitys valmistuu 2019, kehittämisselvityksen mukaisten toimenpiteiden osittainen toteutus sopimuskaudella.

28. Vt 10 kääntäminen, yleissuunnitelman laatiminen, nykyisen linjauksen parantaminen: Lieto valitsee yleiskaavassaan toteutettavan vaihtoehdon, seuraava suunnitteluvaihe ys + YVA, nykyisen linjauksen parantaminen pienillä toimenpiteillä.
29. Toijalan radan tasoristeysten poistot ml. Turun välikehä
30. Kehitetään menettelytapoja kestävän liikkumisen huomioimiseksi kaikessa suunnittelussa. Valtion ja kuntien jatkuva rahoitus liikkumisen ohjauksen toimintaan, valtion osuus vähintään 30 000 €/vuosi.
31. Päätetään seudullisen yhteistyön toimintamalli Tieliikennekeskuksessa huomioiden mm. liikennevalojärjestelmän yhteensovitusmahdollisuudet.
32. Laaditaan kaupunkiseudun sisääntuloväylien liikenteenhallinnasta uusi esiselvitys. Aiempi selvitys on tehty yli 10 vuotta sitten.

3 Asuminen ja elinympäristön laatu

3.1 Elinvoimainen ja houkutteleva kaupunkiseutu

Tavoite: Kaupunkiseudun vetovoimaisuutta parannetaan tarjoamalla riittävästi monipuolisia asumismahdollisuuksia erilaisissa ympäristöissä. Asuntotuotannossa otetaan huomioon seudun asunto- ja maapoliittisessa ohjelmassa asetetut laadulliset ja määrälliset tavoitteet. Vuosittainen asuntotuotantotavoite seudulla on 3300 asuntoa. Tästä kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa tulee olla n. 15 % eli 500 asuntoa. Asuntotuotantoa keskitetään erityisesti kävely-, pyöräily- ja joukkoliikennevyöhykkeille. Kunnat varmistavat kaavarantaa siten, että asetetut asuntotuotantotavoitteet ovat mahdollista saavuttaa. Valtio tukee seudun kohtuuhintaista asuntotuotantoa. Valtion tukemaa kohtuuhintaista asuntotuotantoa toteutetaan seudulla yhteisvastuullisesti. Erityistä huomiota kiinnitetään sosiaalisesti kestävään kaupunkikehitykseen, jossa huomioidaan mm. muuttoliikkeen, väestön ikääntymisen, yksinasuvien määrän lisääntymisen sekä asunnottomuuden vaikutukset. Rakennetun ympäristön viihtyisyyteen panostetaan varmistamalla elinympäristöjen monimuotoisuus ja laatu sekä uusilla alueilla että täydennysrakennuskohteissa. Rakentamisen vähähiilisyttä pyritään edistämään monin eri keinoin. Seudun liikenneturvallisuutta pyritään parantamaan eri toimijoiden aktiivisella yhteistyöllä.

33. Kunnat päivittävät Turun kaupunkiseudun asunto- ja maapoliittisen ohjelman (jossa määrät, jakaumat yms.) vuosille 2022–2025. Ohjelmalla määritellään myös toimenpiteet sosiaalisesti kestävä kaupunkikehityksen edistämiseksi.
34. Kaupunkiseudun kunnat (Kaarina, Naantali, Raisio, Turku) päivittävät seudun yhteiset valtion tukeman asuntotuotannon enimmäistonttihinnat.
35. Valtio osoittaa Turun kaupunkiseudun kunnille korkotuki- ja takauslainoitusta sekä investointiavustuksia kohtuuhintaisten asuntotuotantotavoitteiden toteuttamiseksi. ARA kohdentaa tukitoimensa kuntien keskusta-alueille ja vaikuttavimmille taajamatoimintojen alueille. ARA tukee täydennysrakentamista ja vanhusten tuettua asumista kotona hissi- ja esteettömyysavustuksella. Lisäksi valtio osoittaa kunnille kunnallistekniikka-avustuksia. Painopiste kunnallistekniikka-avustusten kohdentamisessa on keskusta-alueiden ja joukkoliikenteeseen tukeutuvien alueiden täydennysrakentamisessa.
36. Kunnat varmistavat tontinluovutus- ja maankäyttösopimuksilla, että vähintään 20 prosenttia uusista asunnoista keskusta-alueilla on perheasuntoja.

37. Kunnat huolehtivat yleiskaavoissaan viherverkostojen jatkuvuudesta myös kuntarajojen yli. Kaupunkirakenteeseen jätetään myös luonnontilaisia alueita. Lähivirkistysalueiden saavutettavuus on tärkeää. Määritellään tavoiteltu etäisyys lähivirkistysalueille. Yleisten alueiden rakentamisessa huolehditaan riittävästä määrästä ilmanlaadun kannalta tärkeitä kaupunkipuita. Rakentamisen laatu on mukana kriteerinä kilpailutuksissa ja tontinluovutuksessa.
38. Alueellinen kulttuuriympäristöohjelma päivitetään. Kunnat vahvistavat seudun erityispiirteisiin, mm. rikkaaseen luonnonympäristöön ja kulttuuriperintöön tukeutuvia kaupunkiseudun vetovoimatekijöitä.
39. Valtio osoittaa erillisrahoitusta meluntorjunnan toimenpideohjelman toteuttamiseen vuosittain.
40. Kunnat pyrkivät edesauttamaan hiilineutraalia energiantuotantoa kaavoituksen ja lupamenettelyjen kautta. Valtio toteuttaa lainsäädäntöön tarvittavat muutokset esteiden poistamiseksi.
41. Kunnilla ja ELY-keskuksella on systemaattinen toimintatapa kestävien kulkumuotojen sekä liikenneturvallisuuden edistämiseksi ja huomioimiselle omissa hankkeissaan ja toimenpiteissään. Jokaisella kunnalla on liikenneturvallisuussuunnitelma, jossa kuvataan liikenneturvallisuuden tahotila, organisointi ja työskentelytapa. Lisäksi kunnassa on liikenneturvallisuus- tai muu ryhmä, joka koordinoi liikenneturvallisuuteen liittyviä asioita. Ao. ryhmiin liitetään mahdollisuuksien mukaan myös kestävien kulkutapojen edistämiseen ja huomioimiseen liittyvät asiat.

4 Seudun elinvoimaisuus

4.1 Kilpailukykyinen Turun kaupunkiseutu osana Etelä-Suomen kestävää asunto- ja työmarkkina-aluetta

Tavoite: Elinkeinoelämän toimintaedellytykset turvataan parantamalla seudun saavutettavuutta kaikin liikennemuodoin. Merkittävät yritysalueet huomioidaan liikennesuunnittelussa. Kytkeytyvän ja kestäväen asunto- ja työmarkkina-alueen kehittäminen on jatkuvaa ja erityishuomiota kiinnitetään asemanseutuihin. Saaristomatkaileua edistetään parantamalla kohteiden saavutettavuutta sekä turvaamalla kehittämisedellytyksiä saariston alueella.

42. Valtio ja kunnat jatkavat Turun ja Helsingin välisen nopean ratayhteyden (Tunnin junan) suunnittelua. Hankkeen toteutus aloitetaan MAL-sopimuskauden aikana.
43. Valtio ja kunnat jatkavat Turun Kehätien (kt 40) kehittämistä osana TEN-T-ydinverkkokäytävää ja E18-kehityskäytävää toimenpiteessä 32 kuvatulla tavalla. Samalla laaditaan suunnitelma rekka-parkkialueen tai -alueiden sijoittamisesta Kehätien lähiympäristöön.
44. Lentoliikenteen toimintaedellytyksiä turvataan parantamalla lentoaseman saavutettavuutta ja saattamalla Turun kaupungin ja Ruskon kunnan alueille sijoittuva lentoaseman lähialueen osayleiskaava valmiiksi. Turun satamaa kehitetään mahdollistamalla uudet liikennejärjestelyt sekä henkilöraiteen toteutus yhteisterminaalihankkeen yhteyteen.
45. Kunnat päättävät rakennemallin päivityksen aikataulusta. Rakennemallin päivittämiseen varautaan laatimalla tällä MAL-sopimuskaudella tarvittavat esiselvitykset.
46. Laaditaan alueellisen junaliikenteen edellyttämät asemapaikkojen kehittämissuunnitelmat. Kunnat varautuvat yleiskaavoissaan lähijunaliikenteeseen.

47. Turun kaupunki jatkaa yhteistyössä valtion kanssa seudullisen matkakeskuksen suunnittelua ja ratapihan kehittämistä. Valtio sitoutuu konsernina edistämään omistusjärjestelyillä sekä matkakeskuksen että ratapihakokonaisuuden toteuttamista. Osana kokonaisuuden kehittämistä laaditaan suunnitelma ja sovitaan VAK-ratapihan siirrosta Muhkuriin.
48. Turun kaupunki ja valtio edistävät Itäharjun ja Kupittaan yhdistävän ns. Kupittaan kärjen joukko-liikenneyhteyden ja kaupunkikehityshankkeen toteuttamista.
49. Toteutetaan pienen Rengastien kehittämiselvityksessä mainittuja toimenpiteitä sopimuskauden aikana.
50. Varataan kaikessa suunnittelussa riittävät ranta-alueet yleiseen virkistykseen ja matkailupalveluille.

5 Muut sopimuksen toteuttamiseen kannalta tärkeät valtion toimenpiteet

Tässä kohdassa esitetään ne valtion vastuulla / päätettävissä olevat asiat, joilla luodaan edellytyksiä laajemmin sopimuksen ja sen toimenpiteiden toteutumiselle, sekä ne toimet, jotka ovat ilmastotavoitteiden toteutumisen kannalta tärkeitä edellytyksiä kunnissa. *Toimenpiteet tarkennetaan hallitusohjelman valmistuttua.*

Kiinteästi teemakohtaisiin toimenpiteisiin liittyvät valtion rahoitus-, lainsäädäntö ym. toimet kuvataan kyseisten toimenpiteiden yhteydessä edellä.

6 Toimenpiteet vuoden 2023 jälkeen

Tässä kuvataan mihin toimenpiteisiin on syytä varautua sopimuskauden 2024–27 ja 2028–31 osalta.

- Arvioidaan tulevilla kausilla toteutettavat hankkeet ja niiden edellyttämä suunnittelu
- Linjataan maankäytön tavoiteltavia kehityssuuntia
- Arvioidaan asumiseen liittyviä kehityssuuntia

Tässä kuvataan toimenpidepolku, mitä päätöksiä tulee tehdä missäkin vaiheessa erityisesti ilmastotavoitteiden toteutumiseksi vuoden 2023 jälkeen.

7 Voimassaolo

Tämä sopimus on voimassa 1.1.2020 – 31.12.2023. Sopimus on osapuolia sitova sopimuksen voimassaoloajalle kohdennettujen toimenpiteiden osalta.

8 Seuranta

Kuvataan seudulla tapahtuvan sopimuksen seurannan organisoituminen ja vastuut. Seurattavat tavoitteet, toimet ja mittarit kuvataan teemakohtaisissa osissa.